

Quicksan flora en fauna in het kader van sloopwerkzaamheden op een perceel aan de weg “Dorp” te Benschop

Quickscan flora en fauna in het kader van sloopwerkzaamheden op een perceel aan de weg “Dorp” te Benschop

Quickscan flora en fauna in het kader van sloopwerkzaamheden op een perceel aan de weg “Dorp” te Benschop

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Contactpersoon: Drs. M.H.M. van der Wielen

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Tom Bastiaansen, Hans Bruning, Rob Haan en Sofia Sanders

Samenstelling: Sofia Sanders

Quickscan flora en fauna in het kader van sloopwerkzaamheden op een perceel aan de weg “Dorp” te Benschop [Samenst.: S. Sanders], Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Quickscan, natuurwaarden, Dorp, Benschop, flora- en faunawet

W691 P12-065



Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, juli 2012

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving en plannen	8
2.1	<i>Algemeen</i>	9
2.2	<i>Beschermde gebieden</i>	9
2.3	<i>Plannen</i>	9
3	Flora- en faunawet	11
4	Methode	13
4.1	<i>Algemeen</i>	13
4.2	<i>Vaatplanten</i>	13
4.3	<i>Ongewervelden</i>	13
4.4	<i>Vissen</i>	13
4.5	<i>Amfibieën</i>	14
4.6	<i>Grondgebonden zoogdieren</i>	14
4.7	<i>(Broed)vogels</i>	14
4.8	<i>Vleermuizen</i>	14
5	Resultaten	16
5.1	<i>Vaatplanten</i>	16
5.2	<i>Ongewervelden</i>	16
5.3	<i>Vissen</i>	16
5.4	<i>Amfibieën</i>	17
5.5	<i>Grondgebonden zoogdieren</i>	17
5.6	<i>(Broed)vogels</i>	18
5.7	<i>Vleermuizen</i>	19
6	Conclusie en aanbevelingen	20
	Referenties	23

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Bijlage 3: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

1 Inleiding

Op een perceel aan de weg “Dorp” in Benschop zijn parkeergelegenheden en ontsluitingsmogelijkheden alsmede de opslag van diverse onderdelen en voertuigen voor het nabijgelegen bedrijf Terberg gepland. Hiervoor zal de op het perceel aanwezige bebouwing gesloopt worden en zullen een aantal watergangen gedempt worden.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient, in het kader van de natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur), onderzoek verricht te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden. Daarnaast dient bekeken te worden of de voorgenoemen plannen gevolgen kunnen hebben voor nabij gelegen beschermde natuurgebieden.

KuiperCompagnons, die onder andere de ruimtelijke onderbouwing voor de plannen verzorgt, heeft aan het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd een quickscan flora en fauna uit te voeren en te adviseren in het kader van de natuurwetgeving.



Figuur 1: Deelplangebieden I en II



Figuur 2: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. EHS-gebieden (groen)

2 Gebiedsbeschrijving en plannen

2.1 Algemeen

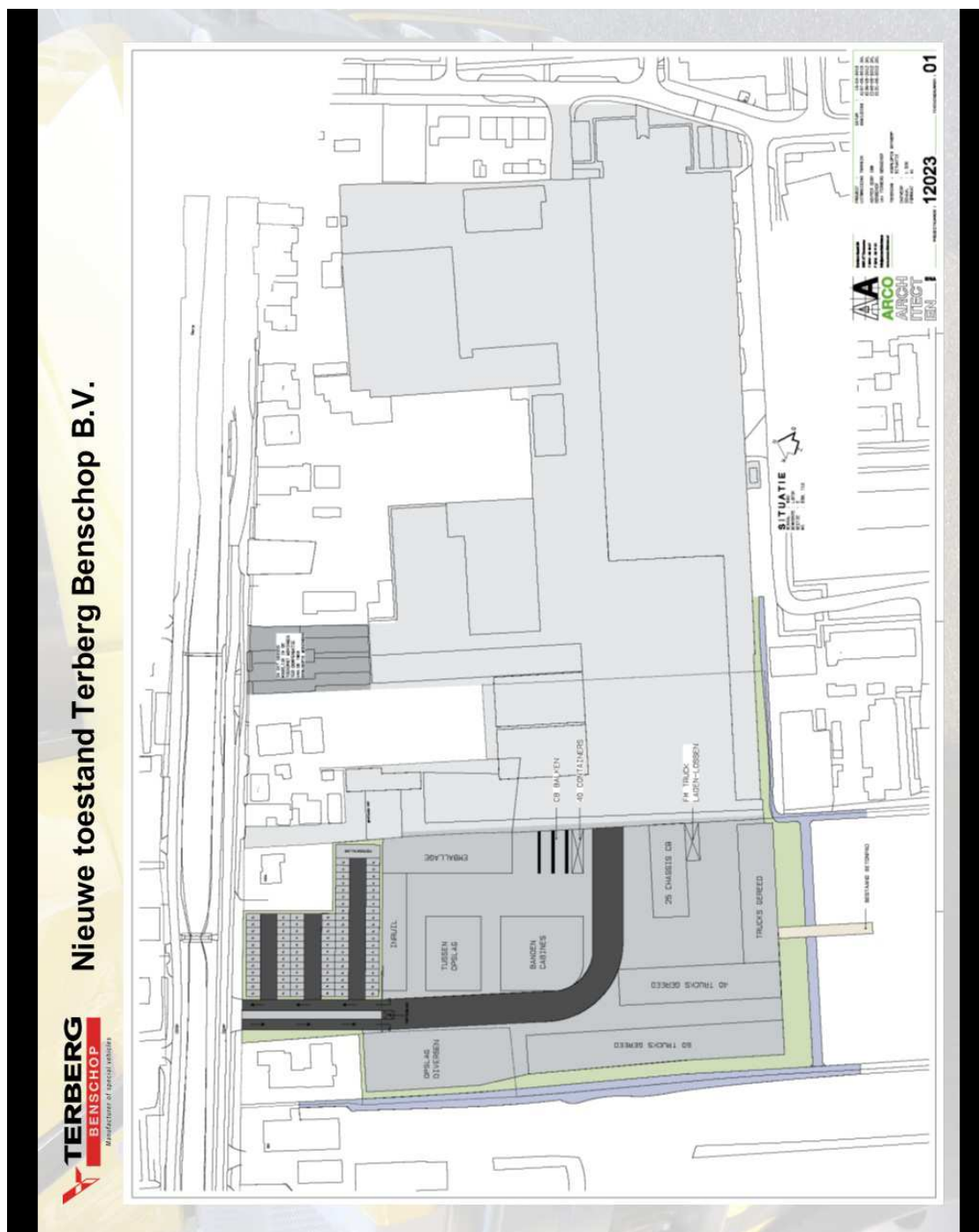
Het plangebied bestaat uit twee deelplangebieden (figuur 1). Deelplangebied I ligt aan de weg “Dorp” in Benschop en bestaat uit een perceel met daarop een agrarisch bedrijf met bijbehorende veestallen en bijgebouwen en een woonhuis. In het noorden wordt het perceel begrensd door de weg “Dorp”, in het oosten door het bedrijventerrein van Terberg, in het zuiden door landbouwgrond en in het westen door een perceel met daarop een woonhuis en bijbehorende tuin en bijgebouwen. Deelplangebied II bevindt zich ten westen van het park “Wilhelmina’s hof” dat aan de zuidkant van het dorp Benschop ligt. Het deelgebied bestaat uit een aantal landbouwpercelen die momenteel in gebruik zijn als weiland. De percelen worden aan alle zijden begrensd door sloten.

2.2 Beschermde gebieden

Er liggen geen gebieden in de omgeving van het plangebied die beschermd zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Om deze reden is een onderzoek in het kader van deze wet niet van toepassing. Ook maken de deelplangebieden geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (figuur 2). Toetsing van de plannen aan de wet- en regelgeving omtrent de EHS is hierdoor niet nodig.

2.3 Plannen

Op een perceel aan de weg “Dorp” in Benschop zijn parkeergelegenheden en ontsluitingsmogelijkheden alsmede de opslag van diverse onderdelen en voertuigen voor het nabijgelegen bedrijf Terberg gepland (figuur 3). Hiervoor zal de op het perceel aanwezige bebouwing gesloopt worden en zullen een aantal watergangen gedempt worden. Om de demping van deze watergangen te compenseren, wordt ten westen van het park “Wilhelmina’s hof” een aantal kleinschalige landbouwpercelen herontwikkeld tot een natuurgebied met een parkachtige uitstraling.



Figuur 3: Toekomstige situatie in deelplangebied I

3 Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten is beschermd middels de Flora- en faunawet (2002). De bepalingen van deze wet zijn van invloed op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden, enzovoort. Bij (ruimtelijke) ingrepen moet op basis van de Flora- en faunawet én in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Inventarisatie van wettelijk (zwaarder) beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van het project of plangebied;
- Inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als in de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de plannen of ingreep;
- Een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren (indien nodig).

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen die middels de AMvB, artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen (voor betreffende soorten zie bijlage 1: Tabellen Flora- en faunawet):

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

Tabel 2: Overige soorten

Als op de activiteiten een goedgekeurde gedragscode van toepassing is, geldt een vrijstelling voor deze soorten. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplan-

tings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats door de activiteiten aangetast?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IVHRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)

En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:

- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats door de activiteiten aangetast?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en - in sommige gevallen - een compensatieplan, noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden de maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om er voor te zorgen dat de beschermde soorten in en in de omgeving van het betreffende gebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

4 Methode

4.1 Algemeen

Beide deelplangebieden zijn op 23 mei 2012 gedurende de dag gebiedsdekkend onderzocht op de geschiktheid voor en/of het voorkomen van zwaarder beschermde planten- en diersoorten (soorten waarvoor een ontheffing nodig is en/of waarvoor speciale maatregelen nodig zijn in geval van ruimtelijke ingrepen (zie bijlage 1-3)).

Soortgroepen die in het onderzoek zijn meegenomen zijn vaatplanten, ongewervelden, vissen, amfibieën, grondgebonden zoogdieren, (broed)vogels en vleermuizen. Volgens verspreidingsgegevens van RAVON komen er binnen en in de omgeving van de deelplangebieden geen reptielen voor. Deze soortgroep is daarom buiten beschouwing gelaten tijdens het veldbezoek.

4.2 Vaatplanten

Binnen het plangebied kunnen beschermde vaatplanten voorkomen. Tijdens de quickscan is daarom gelet op de aanwezigheid van deze planten en de geschiktheid van de deelplangebieden voor deze soorten.

4.3 Ongewervelden

Op basis van verspreidingsgegevens van Stichting ANEMOON kan gesteld worden dat de beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Ansis vorticulus*) mogelijk in de omgeving van het plangebied voorkomt. Om vast te stellen dan wel uit te sluiten of deze soort daadwerkelijk binnen de deelplangebieden voorkomt, zijn de aanwezige watergangen met behulp van steeknetten steekproefsgewijs afgevist. Hierbij zijn ook waterplanten in de netten meegenomen en gecontroleerd op waterslakken. Daarnaast zijn enkele monsters genomen welke in het lab gedetermineerd zijn.

4.4 Vissen

Uit verspreidingsgegevens van RAVON blijkt dat de beschermde vissoorten Bittervoorn (*Rhodeus amarus*), Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) mogelijk in de omgeving van het plangebied voor-

komen. Daarom zijn de, binnen het plangebied aanwezige, watergangen steekproefsgewijs afgevist met steeknetten.

4.5 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van RAVON blijkt dat in de nabije omgeving van het plangebied mogelijk de beschermde amfibieënsoorten Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en Heikikker (*Rana arvalis*) voorkomen. Om deze reden zijn de binnen het plangebied aanwezige watergangen steekproefsgewijs met een steeknet afgevist naar aanwezigheid van larven, eisnoeren en volwassen exemplaren en is een landinventarisatie uitgevoerd. Daarnaast is beoordeeld of het plangebied geschikt is als leefgebied voor de Rugstreeppad en Heikikker.

4.6 Grondgebonden zoogdieren

Volgens de verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging komen de strikt beschermde Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en Steenmarter (*Martes foina*) mogelijk in de omgeving van het plangebied voor. De deelplangebieden zijn voor beide soorten beoordeeld op geschiktheid als leefgebied en voor de Steenmarter is tevens gelet op sporen.

4.7 (Broed)vogels

Naast het noteren van zicht- en geluidswaarnemingen van (algemeen) beschermde vogelsoorten is tevens gekeken naar de aanwezigheid van (vaste) verblijfplaatsen van vogels. Bij vogels met een vaste verblijfplaats zijn, behalve de dieren zelf, ook de verblijfplaatsen beschermd (hieronder valt ook hun functionele leefomgeving). Hiervoor is er onder andere gezocht naar vogelnesten en naar openingen in muren en daken (zie bijlage 2).

4.8 Vleermuizen

Beide deelplangebieden zijn beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen. In deelplangebied I is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bebouwing als verblijfplaats voor deze dieren. Bij vleermuizen zijn, behalve de dieren zelf, namelijk ook de verblijfplaatsen beschermd (zie bijlage 3). Hierbij is onder andere gelet op spouwgangen en andere openingen in de wanden en meststrepen bij eventuele invliegopeningen. Ook is gekeken naar de geschiktheid van de aanwezige bomen als verblijfplaats. Hierbij is gelet op de ouderdom van de bo-

men, de aanwezigheid van holtes en spleten en de kenmerken van deze holtes en spleten. Binnen deelplangebied II is geen bebouwing aanwezig. Ook bomen ontbreken hier. Om deze reden kan de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen binnen dit deelplangebied uitgesloten worden.

Daarnaast is voor beide gebieden bekeken of er potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn.

5 Resultaten

5.1 Vaatplanten

In beide onderzoeksgebieden (het compensatiegebied en locatie 'Dorp') zijn geen zwaardere beschermde vaatplanten aangetroffen. Het onderzoek is in een voor vaatplanten gunstige periode uitgevoerd.

5.2 Ongewervelden

De Platte schijfhoren is niet aangetroffen in beide deelplangebieden. Wel zijn er enkele algemene soorten gevangen in deelplangebied II (zie tabel 1). In de watertgangen in deelplangebied I is helemaal geen aquatische fauna aangetroffen.

Tabel 1. Algemeen voorkomende ongewervelde gevangen in het compensatiegebied

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Zwartspinnende watertor	<i>Hydrophilus piceus</i>	1
Schildersmossel	<i>Unio pictorum</i>	1
Gewone poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>	24
Spitse moerasslak	<i>Viviparus contectus</i>	8
Kleine diepslak	<i>Bithynia leachii</i>	4
Bronblaashoorn	<i>Physa fontinalis</i>	1
Draaikolk schijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	12
Posthoornslak	<i>Planorbarius corneus</i>	8
Ovale poelslak	<i>Radix ovata</i>	4
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>	19
Gekielde schijfhoren	<i>Planorbis carinatus</i>	3
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>	8
Riempje	<i>Bathyomphalus contortus</i>	2
Moerashoornschaal	<i>Musculium lacustre</i>	9
Gewone hoornschaal	<i>Mytilus edulis</i>	4

5.3 Vissen

In het compensatiegebied zijn de Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) en de Bittervoorn (*Rhodeus amarus*), soorten van tabel 2 respectievelijk tabel 3, aangetroffen. Verder zijn er enkele algemene soorten gevangen (zie tabel 2). In de watertgangen in deelplangebied I is helemaal geen aquatische fauna gevangen.

Tabel 2. Vissen gevangen in het compensatiegebied.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>	1
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	3
Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	22
Snoek	<i>Esox lucius</i>	1
Driedoorn	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	10
Tiendoor	<i>Pungitius pungitius</i>	36
Ruisvoorn	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	2
Zeelt	<i>Tinca tinca</i>	1

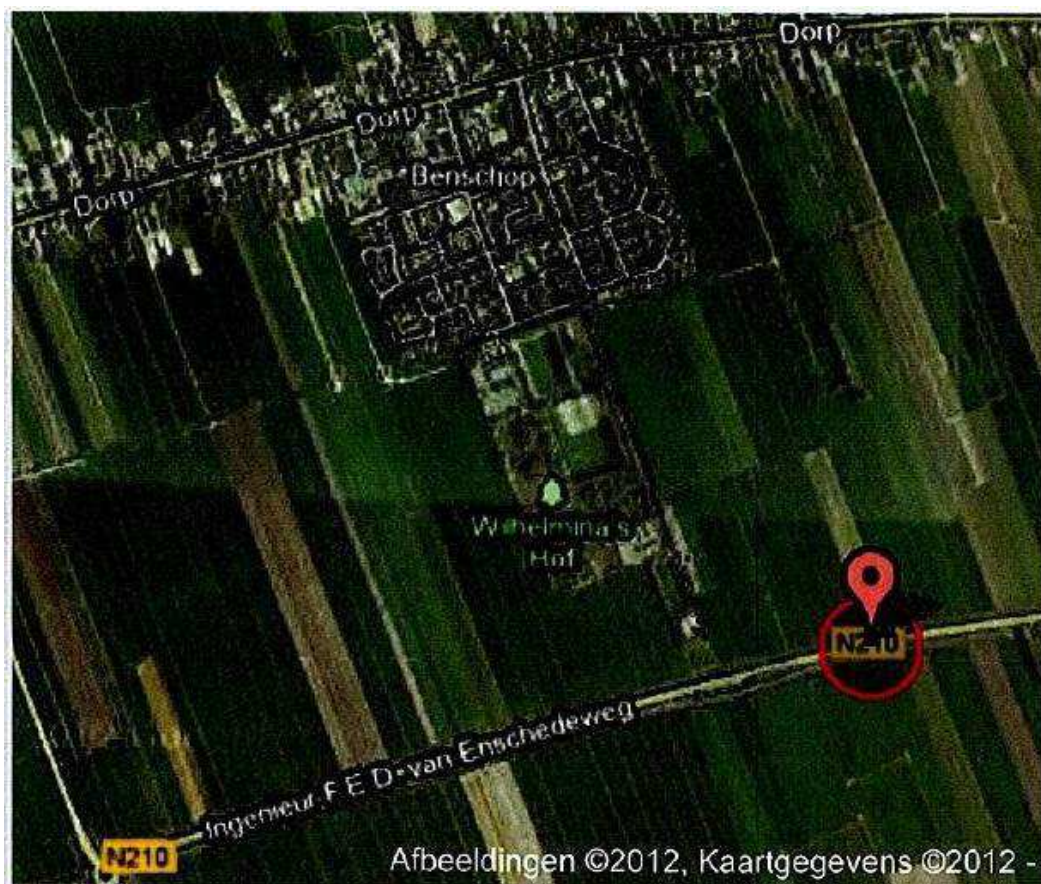
5.4 Amfibieën

Binnen deelplangebied I zijn geen strikt beschermde amfibieën aangetroffen. Deze worden daar ook niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikt habitat: de watergangen zijn ongeschikt voor de voortplanting.

In deelplangebied II is, naast de Bruine kikker (*Rana temporaria*), Groene kikker spec. (*Rana esculenta complex*), Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) en Gewone pad (*Bufo bufo*), ook de zwaar beschermde Heikikker (*Rana arvalis*) aangetroffen. Verder kan volgens verspreidingsgegevens van RAVON de Rugstreeppad hier voorkomen. Het plangebied biedt geschikt biotoop voor deze soort.

5.5 Grondgebonden zoogdieren

Ten tijde van het onderzoek zijn geen exemplaren van zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren aangetroffen. Daarnaast zijn geen sporen van de strikt beschermde Steenmarter waargenomen. Deelplangebied I is echter wel geschikt als leefgebied voor deze soort en volgens gegevens van waarneming.nl is er in augustus 2011 vlakbij dit deelplangebied een Steenmarter waargenomen (figuur 4). Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van het leefgebied van deze soort. Tijdens het veldbezoek op 23 mei was het echter niet mogelijk om de bebouwing te betreden. Hierdoor kon niet naar sporen van de Steenmarter in deze gebouwen gezocht worden, waardoor wellicht sporen gemist zijn. Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de Waterspitsmuis.



Figuur 4: Waarneming Steenmarter in augustus 2011

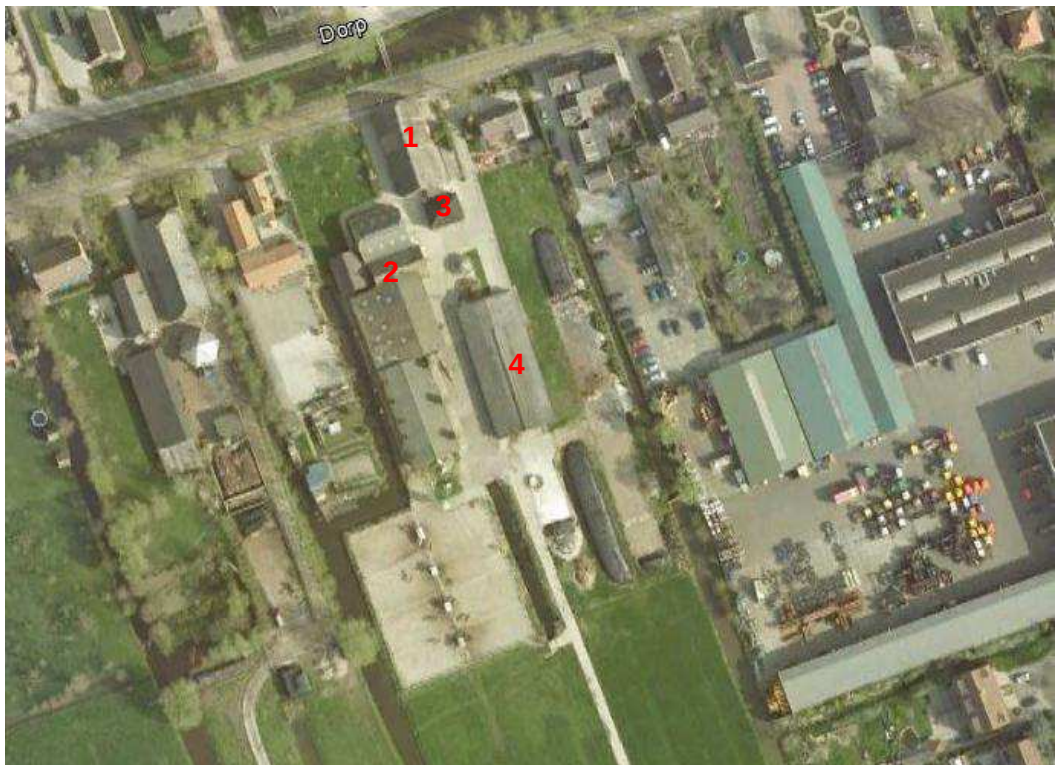
5.6 (Broed)vogels

Binnen deelplangebied II zijn enkele algemene broedvogels waargenomen, zoals de Wilde eend (*Anas platyrhynchos*) en de Merel (*Turdus merula*). Ook is er een Grote bonte specht (*Dendrocopos major*) gehoord.

In de omgeving van deelplangebied I zijn onder andere de volgende algemene broedvogels waargenomen: Ringmus (*Passer montanus*), Meerkoet (*Fulica atra*), Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), Spreeuw (*Sturnus vulgaris*), Koolmees (*Parus major*) en Houtduif (*Columba palumbus*). Daarnaast is de meeste bebouwing binnen dit deel van het plangebied geschikt als verblijfplaats voor de Huismus (*Passer domesticus*). Tijdens het veldbezoek zijn ook verschillende exemplaren van deze soort waargenomen.

5.7 Vleermuizen

Een aantal van de aanwezige gebouwen is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen (figuur 5). Dit zijn onder andere het woonhuis (1) en de stal met een pannendak (2). De muren van deze gebouwen beschikken over spouwgoten en andere openingen waardoor vleermuizen de spouwen in de muren en andere geschikte ruimtes kunnen bereiken. De schuur met de rieten kap (3) en de open veestal (4) zijn niet geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen.



Figuur 5: Gebouwen (on)geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen

6 Conclusie en aanbevelingen

Deelplangebied I

Vleermuizen

De bebouwing binnen het plangebied is mogelijk van belang voor vleermuizen. Tijdens het dagbezoek kon de aanwezigheid van vleermuizen in de gebouwen en de functie van de gebouwen voor vleermuizen niet worden vastgesteld. Uitgebreid onderzoek volgens het vleermuisprotocol wordt daarom noodzakelijk geacht. De betreffende gebouwen dienen in totaal viermaal door middel van een avond/nachtinventarisatie met behulp van een bat-detector door een deskundige geïnventariseerd te worden op aanwezigheid van vleermuizen. Aan de hand van de resultaten uit deze inventarisaties kan worden bepaald of voor vleermuizen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

(Broed)vogels

Binnen deelplangebied I zijn mogelijk (vaste) verblijfplaatsen van huismussen aanwezig. Voor de bescherming van vogelnesten geldt artikel 11 van de Flora- en faunawet, welke luidt:

“Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten, voor eenmalig gebruik, vallen alleen als er in gebroed wordt of als er jongen zijn (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet (zie bijlage 3). Een (beperkt) aantal soorten, waaronder de Huismus, maken elk jaar gebruik van hetzelfde nest (nestplaats). Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd indien ze nog in functie zijn.

Extra onderzoek naar huismussen is noodzakelijk om vast te kunnen stellen of de woningen binnen het plangebied als (vaste) verblijfplaats gebruikt worden door de Huismus. Aan de hand van de resultaten uit deze inventarisaties kan worden bepaald of voor de Huismus een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

Grondgebonden zoogdieren

De bebouwing binnen het deelplangebied is mogelijk geschikt voor de Steenmarter. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om aanwezigheid van de soort aan te

kunnen aantonen danwel uit te kunnen sluiten. Hiervoor dient binnen de bebouwing intensief gezocht te worden naar sporen van de soort.

Deelplangebied II

Vissen

In dit deel van het plangebied zijn de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn aangetroffen. De Kleine modderkruiper wordt vermeld in tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor soorten uit deze tabel hoeft er bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, *mits* er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode en/of er maatregelen genomen worden die de functionaliteit van de vaste rust- en/of verblijfplaats garanderen. Mogelijk beschikt de gemeente Lopik over een gedragscode flora en fauna. Indien dit niet het geval is, kan de algemene gedragscode voor Bouwend Nederland gebruikt worden. De maatregelen dienen zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periode van de Kleine modderkruiper (mei t/m juli) uitgevoerd te worden.

De Bittervoorn wordt vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Ook voor soorten uit deze tabel hoeft bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, *mits* er maatregelen genomen worden die de functionaliteit van de vaste rust- en/of verblijfplaats garanderen. Om er zeker van te zijn dat de mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Mitigerende maatregelen dienen zoveel mogelijk buiten de gevoelige periode van de Kleine modderkruiper (mei t/m juli) en Bittervoorn (april t/m juni) uitgevoerd te worden. Daarnaast dient de gevolgde werkwijze in een ecologisch werkprotocol vastgelegd te worden en door (of onder begeleiding van) een ecologisch deskundige uitgevoerd te worden.

Amfibieën

Binnen deelplangebied II komt de Heikikker en mogelijk de Rugstreeppad voor. Beide soorten worden vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet. Om de aanwezigheid van de Rugstreeppad vast te kunnen stellen, dan wel uit te kunnen sluiten, dient een aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek bestaat uit één of maximaal 3 paarroepinventarisaties. Voor een dergelijke inventarisatie worden relatief warme, windstille avonden uitgekozen. Indien nodig wordt met een cassette recorder het geluid van de Rugstreeppad afgespeeld, wat de eventueel aanwezige dieren stimuleert om ook te gaan roepen. Per bezoek wordt het hele deelplangebied geïnventariseerd. Zodra de Rugstreeppad in het plangebied wordt aangetoond, zijn de overige bezoeken niet meer noodzakelijk.

Bij de herinrichting van het gebied dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van de Heikikker en mogelijk met die van de Rugstreeppad. Deze amfibieën stellen namelijk strenge eisen aan bijvoorbeeld de zuurgraad van het water, maar ook aan de manier waarop het landschap ingericht is. Om deze reden dient vooraf een activiteitenplan opgesteld te worden door een ecologisch deskundige waarin beschreven staat op welke manier rekening gehouden wordt met de Heikikker en, indien aanwezig, de Rugstreeppad.

Algemeen

Tenslotte geldt de in artikel 2 voorgeschreven zorgplicht: deze houdt in dat alle mogelijke nadelige gevolgen voor (alle) planten en dieren zoveel mogelijk vermeden moeten worden (voor zover redelijk), bijvoorbeeld door een egel die zich op een werkterrein bevindt te verplaatsen voordat gestart wordt met bepaalde werkzaamheden. Hiervoor is eerst een inspectie te voet van het werkterrein nodig.

Referenties

Literatuur

Boere, L. van, Spaandonk, J.A.M. en Vreugdenhil, A.S. (2005). Flora- en fauna-wet. Koninklijke Vermande, SDU. Uitgevers Den Haag.

Dijkstra, K.D.B. (2008). Libellen van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Stumpel, T. en Strijbosch, H. (2006). Veldgids Amfibieën en reptielen. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Twisk, P., Diepenbeek, A. van en Bekker, J.P. (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Zoogdierverseniging KNNV Uitgeverij, Zeist.

Wynhoff, I., Swaay, C. van en Made, J. van der (2001). Veldgids Dagvlinders. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Gebruikte websites en databanken

Analyse educatie en marien oecologisch onderzoek (2012). www.anemoon.org

Biogeografisch Register Dordrecht (2012). Databank Natuur-Wetenschappelijk Centrum.

Recente waarnemingen (2012). www.waarneming.nl

Verspreidings- en soortinformatie amfibieën , reptielen en vissen (2012). www.RAVON.nl.

Verspreidings- en soortinformatie ongewervelden (2012). www.eis-nederland.nl

Verspreidings- en soortinformatie vlinders en libellen (2012). www.vlinderstichting.nl

Verspreidings- en soortinformatie zoogdieren (2012). www.zoogdierverseniging.nl en www.zoogdieratlas.nl

Zoogdieratlas Zuid-Holland (2012). <http://www.zwgzh.nl/werkatlas/werkatlas-zoogdieren-zuid-holland.html>

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

<u>Zoogdieren</u>	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
 <u>Reptielen en amfibieën</u>	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>
 <u>Mieren</u>	
Behaarde bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

Slakken

Wijngaardslak

Helix pomatia

Vaatplanten

Aardaker

Lathyrus tuberosus

Akkerklokje

Campanula rapunculoides

Brede wespenorchis

Epipactis helleborine

Breed klokje

Campanula latifolia

Gewone dotterbloem

Caltha palustris ssp. *palustris*

Gewone vogelmelk

Ornithogalum umbellatum

Grasklokje

Campanula rotundifolia

Grote kaardenbol

Dipsacus fullonum

Kleine maagdenpalm

Vinca minor

Knikkende vogelmelk

Ornithogalum nutans

Koningsvaren

Osmunda regalis

Slanke sleutelbloem

Primula elatior

Zwanenbloem

Butomus umbellatus

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Vaatplanten

Aangebrande orchis	<i>Neotinea ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjegentiaan	<i>Gentianopsis ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Anacamptis morio</i>
Herfstschröforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Neottia cordata</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorrhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Orchis anthropophora</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Asplenium ceterach</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Anacamptis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagele	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>

Kevers

Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
---------------	-----------------------

Kreeftachtigen

Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>
--------------	------------------------

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*
- *Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)*
- En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:
- *Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrrium w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
---------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Lynx	<i>Lynx lynx</i> spp. <i>lynx</i>
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Ruige (Nathusius') dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Dagvlinders

Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvliinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephooibeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtusii</i>
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgesondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden

en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).

4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door LNV wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Bijlage 3: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonierperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 5 tot 7 bezoeken nodig.

Maatregelen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is over het algemeen sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen

deze behouden blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapproiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat in geval van een significant belangrijke verblijfplaats gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn, anders kan het dier/kunnen de dieren ook passief verjaagd worden (door verstoring van het microklimaat of 's nachts dichtten van de invliegopening) mits zij niet verwond, gedood of actief verstoord worden.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats kunnen maatregelen bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Om zeker te weten of de geplande maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de Dienst Regelingen. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is, is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.